

1) תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ז עמוד ב

ת"ר: מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה. אמר רב יהודה: והוא, שבאו פנים חדשות.

2) שו"ת רב פעלים חלק ד - אבן העזר סימן ו

שאלה בחתן שנשא בתולה דמן הדין לברך ז' ברכות בעשרה אחר בהמ"ז בכל שבעת ימי החופה אם זה הדבר הוא עליו בתורת חיוב שמחוייב להזמין עשרה בני אדם בכל סעודה כדי לברך ז' ברכות או"ד אינו בתורת חיוב ורק אם נזדמנו לו עשרה בסעודה אז יברכו ז' ברכות והוצרכנו לשאל משום היכא דהחתן אין לו יכולת להזמין בכל יום עשרה להאכילם בסעודה אלא רוצה לעשות הסעודה בשלשה בלבד ולברך אשר ברא בלבד אם מחוייב לדחוק עצמו להזמין עשרה כדי לברך ז' ברכות או לאו יורנו ושכמ"ה.

תשובה ... הנה כי כן אם זה החתן אין לאל ידו להרבות בהוצאות להזמין עשרה בכל סעודה של ז' ימי המשתה כדי לברך ז' ברכות אחר בהמ"ז **אינו מחוייב לדחוק עצמו לעשות כן** כי אין זה עליו בתורת חובה אלא רק הוא למצוה מן המובחר אבל אם יש לאל ידו להרבות בהוצאה הא ודאי למצוה גדולה תחשב לו זאת לעשות סעודת מריעות לחתונתו בהזמנת עשרה לברך ולשבח לשמו יתברך בשבעה ברכות של חתנים

3) טור אבן העזר הלכות קידושין סימן סב

ומברכין אותם כל ז' אחר אכילה והוא שיהא שם פנים חדשות שלא אכלו בחופה אפילו היו בשעת ברכה

4) בית יוסף אבן העזר סימן סב

ומברכין אותה כל שבעה אחר אכילה והוא שיהיו שם פנים חדשות וכו'. בפרק קמא דכתובות (ז:): תנו רבנן מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה אמר רב יהודה והוא שבאו פנים חדשות ופירש רש"י והוא שבאו אל המשתה פנים חדשות בכל יום שלא היו שם אתמול: והוא שבאו פנים חדשות שלא אכלו עד עתה אפילו היו שם בשעת החופה. והרמב"ם כתב בפ"ב מהלכות ברכות (ה"י) אם היו האוכלים אחרים שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין מברכין בשבילם אחר ברכת המזון שבעה ברכות כדרך שמברכין בשעת נישואין:

5) שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ז

אבל אם היו האוכלים אחרים, שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין, מברכין בשבילם אחר ברכת המזון ז' ברכות, כדרך שמברכין בשעת נישואין, והוא שיהיו י', וחתן מן המנין. וי"א שאפילו היו בשעת החופה ושמעו הברכות, אם לא אכלו שם עד עתה, מקרי פנים חדשות ומברכים בשבילם ז' ברכות אחר ברכת המזון, וכן פשט המנהג.

הגה: וי"א דאם היו שם פנים חדשות, אע"פ שאין אוכלין שם, מברך בשבילם לילה ויום (הר"ן פ"ק דכתובות).

(6) תוספות מסכת כתובות דף ז עמוד ב

והוא שבאו פנים חדשות - אור"י דפנים חדשות אין קורא אלא בבני אדם שמרבים בשבילם השמחה יותר ושבת דחשבינן פנים חדשות דאמרינן באגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות באו לכאן נאמר שירה התם נמי מרבין לכבוד השבת בשמחה ובסעודה.

(7) שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ח

י"א שאינם נקראים פנים חדשות אלא א"כ הם בני אדם שמרבים בשבילם; וי"א דשבת וי"ט ראשון ושני הוי כפנים חדשות בסעודת הלילה ושחרית, אבל לא בסעודה שלישית, וכן פשט המנהג.

הגה: ועכשיו נהגו במדינות אלו לברך ז' ברכות בסעודה ג', ואפשר משום דרגילים לבא פנים חדשות; וי"א מטעם דרגילין לדרוש, והדרשה הוי כפנים חדשות.

שובע שמחות

כולל

כל דיני שבע ברכות

ולענין הלכה, המחבר לא הכריע בזה, אלא שאחרוני הספרדים כתבו שפשט המנהג כדעה הסוברת דלא בעינן שירבו בשבילו, כ"כ החופת חתנים בסי' ט' סעי' יד, בשם מנהג ליוורנו, וכ"כ הבית עובד בסעי' יג, בשם מנהג אר"י, וכ"כ יבי"א ח"ג אהע"ז סי' יא סעי' יב. והנה כהיום גם מנהג האשכנזים שלא לדקדק בזה, ופשט המנהג בכל מקום כדעה זו. ובמקום מנהג לא אמרינן ספק ברכות להקל. וכ"כ להדיא בא"א סעי' כו, דאי איכא מנהג לברך לפ"ח אפילו שלא מרבים בשבילם, הכל לפי המנהג. ע"כ. וכבר כתב המאירי בכתובות כיוצא בזה, ואף שאינו נראה כן, ראוי להניח מקום לשלום לכבוד החתן, ע"כ. ובגד"ד אם נרצה להחמיר בזה, כמעט ולא ימצא פ"ח כאלה. וע"כ לא הזכרתי בפנים התנאי הזה, דירבו בשבילו. אבל המחמיר בזה במקום שאפשר לחזור אחר אנשים כאלו, בודאי תע"ב. וכ"כ בא"ח ש"א שופטים סעי' טו,

ח אף אם בא הפ"ח לאכול באמצע הסעודה או בסמוך לגמר הסעודה די בכך מא.

ט אם לא יכל הפנים החדשות מאיזה סיבה לטעום כלום^{מב},

אך עצם נוכחותו היא לכבוד החו"כ^{מג} הרי זה נקרא ג"כ פנים חדשות, ואף אם בא רק לאחר גמר הסעודה^{מד} ונכח לאמירת שבע ברכות.

הערה

מב. דהרבה ראשונים ס"ל דאין הפ"ח צריכים לאכול כלל, והם הרשב"א, הריטב"א ואבותיו של הריטב"א, אהל מועד, בעל העיטור, והרמב"ן שהובא בר"ן כתובות. וכן פסק הרמ"א בסעי' ז בשם וי"א. וכ"כ מהריק"ש הו"ד בזכ"ל א ח"ב דף רסז ע' ב, וכ"כ דרה"ח בסעי' ה, וסידור יעב"ץ סעי' ה, וקצושו"ע סי' קמט סעי' ה, וארחות חיים (כהניו) נתיב ט סעי' ד, וערוה"ש סעי' כד, ושלחן העוז יב, ג. ועוד אחרונים. אמנם מ"ש הראשונים והרמ"א דלשיטה זו מברכים אח"כ כל היום, אף באותם הפ"ח, לא נהגו כך, וכדכתב הב"ש ס"ק ט והח"מ ס"ק יב. וכ"כ הבאה"ט ס"ק ט דרוב הפוסקים חולקים על זה ולכל סעודה בעינן פ"ח.

וכתבתי בפנים, דרק אם אין הפ"ח יכולים לאכול, אז יש לסמוך על זה, להתיר בלי אכילה, דלכתחילה בודאי צריכים לצאת דעת המחבר בזה שלא הביא קולא זו. וגם שבזה"ז לא נשמע שינהגו כך להחשיב פ"ח ללא אכילה, וא"כ יש אולי לחשוש שהוקבע המנהג בזה שלא כדעת הרמ"א, ועל כן אין להקל בזה אלא כשאי אפשר באופן אחר. והדבר הוא גם מעשי בסעודה שלישית שנמשכה למוצאי שבת שאין

8) חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף ז עמוד ב

וכל שהוא פנים חדשות אע"פ שבא לאחר סעודה ולא אכל שם מברכין בשבילו ברכת חתנים, וכן הסכימו רבותינו.

9) אמרי יעקב אבן העזר סימן סב ביאורים ד"ה אם לא אכלו

ויש לעיין מהו כוונת הריטב"א האם דעתו דגם אם אכל בסועדת החתונה מ"מ הואיל דלא שמע הז' ברכות הוי פ"ח, או דלמא כונתו רק היכא דלא אכל רק נכנס לשם בשעת השמחה, וע"ז כתב דהואיל ולא שמע הז' ברכות והי ליה פ"ח... ולענ"ד מסתברא טפי כצד זה, דאם אכל שם גם הריטב"א יודה דתו לא והי פ"ח... ובפרט אלו שבאים לחתונה כבר לאחר ברכת המזון בזמן שרוקדים ומשמחים החתן כדי לתת מז"ט ולא אכלו שם כלל, דנראה דיש להחשיבם אח"כ לפ"ח דבזה קיל קצת הואיל ובא לאחר שכבר ברכו ז' ברכות ונסתלקו מהסעודה